
**СПОСОБЫ И ПРИЙОМЫ ПЕРЕВОДА АНГЛИЙСКИХ
НЕОЛОГИЗМОВ**

Кушч Элина Алексеевна

Статья посвящена изучению способов и приемов перевода английских неологизмов. Основными есть транслитерация, транскрибирование, калькирование, описательный перевод. Адекватный перевод соответствующих неологизмов требует учета контекста их использования.

Ключевые слова: неологизм, способы и приемы перевода, транслитерация, транскрибирование, калькирование, описательный перевод.

WAYS AND METHODS OF ENGLISH NEOLOGISMS' TRANSLATION

Kushch Elina Oleksiyvna

The article is devoted to the investigation of ways and methods of translation of English neologisms. Transliteration, transcription, loan and descriptive translation are among them. Adequate translation of neologisms under consideration requires the context of their usage.

Key words: neologism, ways and methods of translation, transliteration, transcription, loan and descriptive translation.

УДК 378.147

Ірина Межуєва, Оксана Кечеджі

**ЕТИМОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗИЧНИХ ТЕРМІНІВ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Одним з серйозних наслідків взаємодії культур є запозичення лексичних одиниць, всебічне дослідження механізмів якого є одним із актуальних завдань сучасної лінгвістики. Взаємодія мов може виникати при безпосередньому контакті народів, уявляти собою як однобічний, так і двобічний процес збагачення мовним матеріалом. Контакти між мовами можуть відбуватися і без безпосереднього контакту народів, будучи важливою частиною опосередкованих контактів культур. Процес запозичення представляє особливий інтерес з погляду поповнення лексичного запасу мови-рецептора разом з внутрішніми можливостями: словоскладанням, афіксацією, зміною значень існуючих слів.

Для аналізу було відібрано 200 термінів, що максимально відповідають обраному профілю, з усіх доступних лексикографічних джерел. На нашу думку, до таких термінів відносяться ті, які можна зустріти в усіх наявних словниках.

Для визначення етимології використовувався словник Уебстера.

Результати етимологічного аналізу були оброблені методом квантитативного аналізу Б. Н. Головіна.

Проведений аналіз показує, що більшість англійських фізичних термінів - запозичені слова (178 слів або 89% всього аналізованого масиву). Значно менше відвічних слів (15 слів або 7,5%). Ще менше гібридних слів (5 слів або 2,5%), антропоніми складають 1,5%.

Переважає запозичених слів в англійській фізичній термінології можна пояснити тим, що в процесі свого розвитку англійська мова стикалася з багатьма мовами, з яких запозичувала різноманітні слова. Це відбувалося тому, що протягом століть природні носії англійської мови жили в зіткненні з іншими народами, спілкувалися з ними, обмінювалися практичним досвідом, збагачувалися їх досягненнями і самі збагачували науку і культуру [1, с. 95].

В ході аналізу відвічних термінів були виявлені слова загальноіндоевропейського, загальногерманського і власне англійського походження. Проведені розрахунки показали, що більшість відвічних слів - слова загальногерманського походження: *length, field, steam* та інші (7 слів або 47% групи відвічних слів). Майже удвічі менше слів загальноіндоевропейського (*light, spin, stream*) і власне староанглійського походження (*jack, wave*) – по 4 слова або 27%.

Запозичені слова англійської фізичної термінології також неоднорідні. Серед них є власне запозичені (*dose, lense* та інші) і побудовані із запозичених морфем (*ferromagnet, photoeffect* та інші). Числові розрахунки показали, що в даній термінології набагато більше власне запозичених слів (142 слова або 80%), ніж слів, побудованих із запозичених морфем (36 слів або 20%).

Перевага власне запозичених слів у фізичній термінології пояснюється тим, що фізика є стародавньою наукою, широко поширеною і через це використовує запозичені слова.

Власне запозичені терміни були розподілені згідно з їх безпосереднім джерелом запозичення. Проведений аналіз показує, що провідну роль в англійській фізичній термінології грають французькі запозичення (*device, dose, figure, level, rule* та інші). Всього 71 слово або 35,5% аналізованого масиву. Всупереч нашим очікуванням, латинські запозичення (*formula, spectrum, system, vacuum, vector*) займають друге місце у складі англійської фізичної термінології (всього 58 слів або 29%), хоча величезна роль латинської мови у формуванні мови науки загальновідома. Причиною переважання французьких запозичень над латинськими є те, що цілий ряд слів латинського походження увійшли до англійської мови в їх французькій трансформації [2, с. 177], тобто слова, що проникли в англійську мову з французької, раніше були запозичені з латинської мови. Якби ми зіставляли запозичення не за безпосереднім джерелом, а за мовою, до якої вони сходять, картина була б зовсім інша.

Крім того, зафіксовані запозичення з грецької, німецької, скандинавської і гельської мов, але через їх малу кількість робити про них висновки неможливо.

Відомо, що серед запозичень є багато лексичних одиниць, що складаються з морфем, запозичених з різних мов. Зважаючи на неможливість проаналізувати їх на лексичному рівні був проведений етимологічний аналіз їх

компонентів (морфем).

На морфемному рівні були проаналізовані всі слова даного масиву, включаючи відвічні, запозичені і гібридні, оскільки аналіз власне відвічних і власне запозичених слів тільки на лексичному рівні, а слів, побудованих в англійській мові із запозичених морфем, і гібридних слів на морфемному рівні був би некоректним через те, що він не дозволив би провести всі необхідні зіставлення [3, с. 60].

Перед розглядом етимологічної характеристики слів, побудованих в англійській мові, на матеріалі наявних морфем (відвічних і запозичених), був складений морфемний інвентар досліджуваного масиву, що дозволило розглянути походження даних морфем.

Відомо, що згідно зі складом морфем слова поділяються на чотири групи:

- 1) монорадикальні без афіксів – heat, light, spin, strength, stream;
- 2) монорадикальні з афіксами – displacement, dynamics, resonance, sublimation;
- 3) полірадикальні без афіксів – infrasound, photoeffect, polyplast, ultrasound;
- 4) полірадикальні з афіксами – electro-capacity, magnetostriction, radioactivity, self-induction.

Проведені розрахунки показали, що відносно більшість у складі англійської фізичної термінології складають прості слова (106 слів або 53%), далі йдуть похідні терміни (72 слова або 36%), складних слів менше (6,5%), складнопохідних – мінімальна кількість (4,5%).

Переважає монорадикальних слів без афіксів у складі аналізованої термінології можна пояснити спрощенням морфологічної структури слова в пізній прагерманській мові, в результаті якої багато похідних слів втратили свої основотвірні суфікси і перетворилися на прості слова [4, с. 189].

Окремо були розглянуті з цієї точки зору гібридні слова (загальне число 5). Оскільки у складі гібридних слів немає монорадикальних лексем без афіксів, поділ цих термінів на групи наступний:

- 1) монорадикальні з афіксами (tenseness, condenser, boiling, inertness);
- 2) полірадикальні без афіксів (у аналізованому масиві не зустрілися);
- 3) полірадикальні з афіксами (self-induction). Більшість гібридних слів в даному масиві складаються з іншомовного кореня і відвічного афікса. Цікаво відзначити, що у складі фізичних термінів англійської мови зустрівся лише один гібрид з відвічною кореневою морфемою.

Переважає гібридних слів, що складаються з іншомовного кореня і відвічного афікса, пояснюється лексичною асиміляцією запозичень, що відбувалася шляхом залучення їх в процеси словотворення. Утворення нових похідних від запозичених слів за допомогою німецьких афіксів було одним із способів поповнення словарного складу мови [5, с. 22 – 23].

На наступному етапі дослідження було розглянуто походження морфем у складі іншомовних і гібридних слів.

В результаті аналізу радикальних морфем встановлено, що вони запозичені з 7 різних джерел і представляють в кількісному відношенні вельми неоднорідну картину: від мов, що дали декілька десятків морфем (французької, латинської), до мов, що дали одиничні запозичення (давньоскандинавської, гельської та німецької). Отримані результати черговий раз підтверджують роль французької і латинської мов у формуванні мови науки.

Аналіз афіксів показує, що суфікси англійських фізичних термінів у складі аналізованого масиву набагато активніші, ніж префікси. Префікси ad-, anti-, de-, dis-, inter- зустрілися лише в одному слові кожен. Активність суфіксів приблизно в 27 разів перевищує активність префіксів (від 27 до одиниці). Суфікс -ion зустрічається в 27 словах, -tu – в 19 словах, -og – в 4 словах і так далі.

Перевага суфіксів над префіксами за активністю можна пояснити тим, що суффікація завжди була найпродуктивнішим способом виробництва нових слів, більшість давньоанглійських суфіксів збереглися і додалися багато нових суфіксів з внутрішніх і зовнішніх джерел. Розвиток же префіксації був нерівномірним [4, с. 314].

Проведені розрахунки за джерелами запозичених суфіксів показують, що в кількісному відношенні переважають похідні, що включають латинські суфікси (38 і 51% виробничих слів).

Друге місце займають похідні з французькими суфіксами (31 слово або 41,3%). Для порівняння можна сказати, що похідні з відвічними суфіксами складають лише 7%.

Переважаання латинських суфіксів над споконвічно англійськими пояснюється величезною роллю латинської мови у формуванні мови науки.

Після аналізу іншомовних префіксів і суфіксів різного походження у складі даної термінології на підставі узагальнених числових даних була розглянута роль різних за походженням афіксів. Проведені розрахунки показують, що похідні слова, що включають латинські афікси, складають відносно більшість (42 слова або 52,5% всіх похідних термінів). Друге місце за активністю займають французькі афікси (31 слово або 38,75%). За абсолютною активністю французькі афікси (8 афіксів або 33 %) дещо перевершують латинські (7 афіксів або 29%).

Наведені дані ілюструють провідну роль латинської і французької мов у формуванні англійських фізичних термінів.

Після встановлення ролі запозичених морфем (як радикальних, так і афіксації) в даному масиві результати дослідження були об'єднані, і була виявлена етимологічна характеристика всіх морфем аналізованої групи слів. Узагальнені дані показують, що перше місце по активності займають французькі радикальні (89 слів або 44,45%) і латинські морфем (42 похідних слова або 52,5%) афіксації, що ще раз підтверджує провідну роль даних мов у формуванні аналізованих термінів.

Література

1. Копылевич Я. И. Соотнесенность терминосистем (на материале английской ракетно-космической терминологии). – Дисс. канд. филол. наук / Я. И. Копылевич. – М., 1990. – 177 с.
2. Амосова Н. Н. Этимологические основы словарного состава английского языка / Н. Н. Амосова. – М.: Изд-во лит. на иностр. языке, 1956. – 218 с.
3. Минаева Л. В. Лексикология и лексикография английского языка / Л. В. Минаев. – М.: Ступени, 2003. – 224 с.
4. Аракин В. Д. Очерки по истории английского языка. / Под ред. М. Д. Резвцовоной. – М.: Физматлит, 2007. – 288 с.
5. Секирин В. П. Заимствование в английском языке / В. П. Секирин. – К., 1964. – 152 с.
6. Longman Dictionary of Contemporary English. – Fifth impression. – Harlow, Essex: Pearson Education Limited, 2003. – 1950 p.
7. Трофимова З. С. Dictionary of New Words and Meanings. Словарь новых слов и значений в английском языке / З. С. Трофимова. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2006. – 320 с.
8. Delahunty A. From Bonbon to Cha-cha Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases / A. Delahunt. – New York, Oxford: Oxford University Press, 2008. – 411 p.
9. Martin H. Manser The Facts on File Dictionary of Foreign Words and Phrases / H. Martin. – New York: Checkmark Books, 2008. – 469 p.
10. Mary Varchaver, Frank Ledlie Moore The Browser's Dictionary of Foreign Words and Phrases / Mary Varchaver, Frank Ledlie Moore. – New Jersey: Castle Books, 2006. – 269 p.
11. Волков А. А. Язык и мышление: Мировая загадка / А. А. Волков. – М.: Издательство ЛКИ, 2007. – 240 с.
12. Лейчик В. М. Люди и слова / В. М. Лейчик. – М.: Наука, 1982. – 176 с.

ЕТИМОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗИЧНИХ ТЕРМІНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Межуєва Ірина Юхимівна, Кечеджі Оксана Вікторівна

У цій статті наведені деякі аспекти фразеології, розглядається грамати́ка германської групи індоевропейських мов. Приділяється увага порівнянню мов (фонетико-графічної, асиміляції запозичень). Стилїстика подана в аспекті емоційності та експресивності наукової та технічної літератури.

Ключові слова: запозичення, порівняння мов, лексичні одиниці, морфема.

**ЭТИМОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ФИЗИЧЕСКИХ
ТЕРМИНОВ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА**

Межуева Ирина Ефимовна, Кечеджи Оксана Викторовна

В этой статье представлены некоторые аспекты фразеологии, затронуты вопросы грамматики германской группы индоевропейских языков. Уделяется внимание сопоставлению языков (фонетико-графическая, ассимиляция заимствований). Стилистика представлена в аспекте эмоциональности и экспрессивности научной и технической литературы.

Ключевые слова: заимствования, сопоставление языков, лексические единицы, морфема.

**THE ETYMOLOGICAL CHARACTERISTIC OF PHYSICAL TERMS OF
ENGLISH**

Mezhueva Irina Juhimivna, Kechedzhi Oksana Viktorivna

This paper deals with the certain aspects of phraseology. An important grammar problem concerning Germanic group of the Indo-European languages is touches upon in this report. Much attention is paid to the interrelation of languages (phonetic-graphical, assimilation of borrowing). Such a linguistic level as stylistics is represented in the aspect of emotionality and expressivity of scientific and technical literature.

Key words: loan words, interrelation of languages, lexical units, morpheme.

УДК 811.161.2'242 (043)

Оксана Мороз

**КОНЦЕПТ «УКРАЇНА» ЯК КОМПОНЕНТ
МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ УКРАЇНЦЯ**

Відомо, що мова – це неповторне явище, виразник національної культури і духовності народу. Водночас мова виступає смисловою засадою національної ідентичності. Як відзначає Т. Воропаєва, національна ідентичність – це глибока, природна, зрозуміла, органічна, загальна і стабільна підстава людської соціальності [1, с. 198]. Українська національна ідентичність – це усвідомлення приналежності до України, її національних інтересів і базових цінностей. Однією з таких цінностей є, власне, сама Україна, як держава, територія, рідний край, Вітчизна тощо.

Мета статті – відстежити особливі параметри функціонування назви **Україна** в мові та дискурсивному вияві, з'ясувати її роль у формуванні мовної та концептуальної картин світу.

Незаперечним фактом є визначальна роль власного імені в суспільному бутті людини. О. К. Матвеев переконаний, що систему власних імен відібрати в людини не можна, бо це означало би позбавити її мови взагалі [2, с. 10].